

„Stan wojenny – perspektywa pokoleniowa”

13 grudnia 1981 roku jest wciąż wyjątkową datą we współczesnej historii Polski, przypominającą nam o wprowadzeniu stanu wojennego. W związku z kolejną rocznicą tego wydarzenia w dniu 13 grudnia 2023 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego odbyła się debata „Stan wojenny – perspektywa pokoleniowa” zorganizowana przez Centrum Aktywności Studenckiej i Doktoranckiej UG, Instytut Pamięi Narodowej, Instytut Bałtycki oraz Komisję Zakładową NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Gdańskiego

Fot. Łukasz Bień

POWITANIE UCZESTNIKÓW DEBATY

Uczestników debaty jako pierwszy powitał dyrektor Oddziału Instytutu Pamięi Narodowej w Gdańsku, dr Marek Szyma-

niak, który w swoim wystąpieniu skupił się na ukazaniu stanu wojennego z innej perspektywy niż perspektywa pokoleniowa. Pozwoliło to słuchaczom spojrzeć na to wydarzenie z punktu widzenia społeczeństwa i ofiar. Doktor

Profesor Bogdan Chrzanowski

Fot. Łukasz Bień

Doktor Marek Szymaniak

Fot. Łukasz Bień

Szymaniak zastanawiał się również nad tym, jak uczestniczący w spotkaniu studenci rozumieją i odbierają stan wojenny.

Następnie głos zabrała dyrektor Zarządu Instytutu Bałtyckiego, dr hab. Danuta Plecka, prof. UG. Opowiedziała ona zebranym o tym, jak duże znaczenie ma pamięć o stanie wojennym, w tym także w murach uczelni, gdzie wciąż prowadzone są badania na temat tych trudnych dni.

Jako ostatni gości powitał przewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”, dr hab. Franciszek Makurat, prof. UG, który wspominał stan wojenny z perspektywy osoby będącej pracownikiem Uniwersytetu Gdańskiego. Profesor Makurat opowiedział m.in. o działaniach, które podejmował w celu uwolnienia studentów aresztowanych w czasie stanu wojennego oraz o tym, jak na stan wojenny reagowała społeczność akademicka.

WYKŁAD WPROWADZAJĄCY

Wykład wprowadzający do debaty wygłosił emerytowany profesor w Instytucie Politologii na Wydziale Nauk Społecznych

Uniwersytetu Gdańskiego, Bogdan Chrzanowski. Spośród wielu wątków, do których odniósł się prelegent, istotne były zwłaszcza te związane z jego własnym doświadczeniem z lat 1980–1981. Uznał on również, że groźba interwencji sowieckiej w 1981 roku była realna, podobnie jak choćby w 1956 roku. Profesor Chrzanowski opowiadał też o roli opozycji politycznej i autentycznej niechęci do niektórych jej członków (m.in. Adama Michnika i Jacka Kuronia) ze strony generała Wojciecha Jaruzelskiego.

DYSKUSJA

Po wykładzie prof. Chrzanowskiego odbyła się dyskusja, moderowana przez dr. Dominika Bienia z CASiD. Uczestniczyli w niej prof. Bogdan Chrzanowski, dr Daniel Czerwiński – naczelnik Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Gdańsku – i dr Piotr Abryszeński, pracownik tego biura. Goście rozmawiali o przyczynach stanu wojennego, podobieństwie stanu wojennego do wcześniejszych przełomowych wydarzeń z historii Polski oraz o jego przebiegu, skutkach społecznych, politycznych

i gospodarczych. W czasie dyskusji pojawiły się również pytania od publiczności, studentów, którzy urodzili się wiele lat po rozpoczęciu stanu wojennego. Pytano nie tylko o kwestie związane z samym stanem wojennym, ale również o dziedzictwo ruchu Solidarność w latach 80. XX wieku.

Na koniec wywiązała się dyskusja na temat tego, na ile na podstawie aktualnie znanych źródeł można stwierdzić, że groźba sowieckiej interwencji była realna, a na ile stanowiła ona jedynie pretekst dla decyzji podjętych przez władze Polski Ludowej. Dyrektor Oddziału IPN w Gdańsku podjął polemikę z prof. Chrzanowskim, mówiąc, że nie były planowane działania ze strony wojsk radzieckich.

Jak wynika z debaty, istnieje potrzeba i pole do prowadzenia kolejnych tego typu spotkań, zwłaszcza w akademii, która jest doskonałym miejscem do dyskusowania na temat istotnych wydarzeń historycznych, także z perspektywy krytycznej.

Łukasz Bień